Alexandru Ioan Despina

Secretul

Era o zi călduroasă de sfârşit de vară. Soarele trona în tării, iar câmpul se unduia leneş sub razele sale dogoritoare. Câte un cuc singuratic încerca să-şi cânte viersul măiestru în note puţine, sărace, iar o mierlă cam nebună sălta pe mirişte, rotindu-şi cu mişcări frânte, aproape mecanice, privirea dintr-o parte în cealaltă.

Vasile tocmai terminase de cosit locul acela dinspre jarişte pe care-l cumpărase cu puţin timp după ce se mutase, de la un vecin mai de devale. Îşi puse mâna streaşină la frunte, miji ochii pentru a nu-i fi vătămaţi de lumină şi privi satisfăcut peste întreaga sa glie, apoi duse plosca la buze şi trase o duşcă sănătoasă. Apa călâie îi năvăli în gură şi-i inundă grumazul uscat învăluindu-l într-o senzaţie neplăcută. O scuipă imediat. Îşi scutură bine palmele izbindu-le unele de altele, se şterse de năduşeală, îşi ridică iţarii, îşi încinse brăcinarii, îşi descreţi opincile boţite, apoi îşi puse coasa pe umăr şi o porni fluierând voios spre propria ogradă. Nu-i era suficient să trăiască printre ei, dorea să fie aidoma lor, să trudească cot la cot, să se îmbrace la fel, chit că ce mai mulţi renunţaseră la portul din străbuni. Însă cel mai mult îşi dorea să-i asculte şi să le împărtăşească din iubirea sa. Îi erau dragi ţăranii, citise mult despre ei în anii în care se şcolise şi de aceea renunţase la vechiul său trai de la oraş. Pentru a începe o viaţă nouă.

Când trecu de locul lăsat în pârloagă, plin de ciulini, dădu bineţe celor câţiva moşnegi ce dormitau la umbra unui nuc bătrân, apoi salută vesel un cârd de flăcăi ce se duceau la scăldat râzând şi scurmând glodul cu tălpile goale, iar când ajunse la marginea satului zăbovi o clipă pentru a mai privi încă o dată câmpul. Înc-o zi şi treaba-i gata. Dar când să treacă drumul ăl mare de fier, ce despărţea satul în două părţi inegale, simţi de-o dată cum îi zvâcneşte coasa, apoi un tremur metalic îi străbătu fulgerător tot corpul, încleştându-i mâinile pe lemnul de salcâm, înţepenindu-i faţa într-o grimasă urâtă şi întunecându-i într-o clipă vederea, clipită în care apucă să vadă, cu colţul al ochiului, o umbră care trece în grabă strada şi, pătrunzând într-o grădină, se ascunse repede în spatele zăplazului.

Vasile rămase culcat în şanţul năpădit de mănunchiuri murdare de pelin, urzici şi mătrăgună şi câteva tufe de sângele-voinicului ce se căţăraseră pe unul dintre maluri pentru a-şi întinde lăstarii până la grinzile îmbibate în păcură şi nu se trezi decât spre asfinţit

Îşi privi mâinile amorţite şi băgă de seamă că erau pline de bube urâte, purulente, iar lemnul coasei se înnegrise puţin în locul de care-l ţinuse. Coşul pieptului îl durea de parcă o mare greutate l-ar fi apăsat, iar când dădu să se ridice câţiva muşchi începură să-i zvâcnească, iar umbra, umbra aceea hidoasă, trecu iute dintr-o parte a străzii în cealaltă, continuând să-i stăruie într-un colţ al ochiului, ascunzându-se de fiecare dată când se întorcea spre ea şi plănuia să o surprindă.

Îşi reluă împleticit drumul spre casă, căznindu-se să-şi dea seama ce i se întâmplase şi uitându-se cu teamă la strada pustie. În împrejurimi nici ţipenie de om, doar el, amurgul nepăsător, copacii fremătători şi câinii care-l lătrau ca nişte bezmetici, zvârcolindu-se de parcă ar fi intrat în ceasul morţii.

În cele din urmă, după ce se împiedică de câteva ori, ajunse la poartă şi vru să intre în ogradă. Nevastă-sa îl aştepta de două ceasuri în tindă, pregătită să-l ia în primire şi să-l boscorodească pentru că întârziase. Ei nu-i plăcea viaţa la ţară şi cu atât mai puţin să stea toată ziua bună ziua închisă-n casă. Însă când o zări, Vasile rămase un moment trăznit, apoi scoase un ţipăt înăbuşit şi se retrase înspăimântat câţiva paşi scăpând din mână coasa şi plosca. Femeia dădu să vadă ce-i cu el, însă bărbatul o luă la sănătoasa, uitându-se tot timpul în urma sa pentru a vedea dacă este sau nu urmărit.

Se întoarse pe la miezul nopţii, întrând de astă dată prin fundul curţii, şi se opri în şura goală. Se strădui să doarmă, foindu-se şi sucindu-se de pe-o parte pe alta, însă nu putea nicicum să pună geană pe geană. Imaginea soţiei sale, din corpul căreia ieşeau în permanenţă aţe întunecate ce se zvârcoleau prin aerul din jur, apoi se-ntorceau în trupul ei, i se întipărise în minte. Nu mai văzuse nicicând aşa ceva şi nu-şi putea explica nimic din tot ce se întâmpla cu el sau cu ea.

După îndelungi frământări ieşi în câmp, se aşeză pe iarbă printre pâlcuri de flori sălbatice şi privi acele stele ciudate ce licăreau palid pe cerul albăstrui, scânteind în distanţe crescânde, trimiţându-şi în reci pâlpâiri candide mesajul lor pentru totdeauna ferecat în luminile unor lumi demult stinse.

Când zorii zilei se-ntinseră trandafirii cuprinzând orizontul, cufundându-l în nuanţe calde, ireale, Vasile smulse o şindrilă, trecu de intrând şi pătrunse călcând pe vârfuri în pridvorul ce mirosea a timp trecut şi a scaieţi arşi în văpăi molcome, îndepărtate. Dădu să deschidă uşa, dar un vecin trecu chiar în acel moment pe drumul cel mare şi-l salută cu o voce serioasă, guturală. Când îl auzi, dar mai ales când îl zări, Vasile scăpă şipca pe care o ţinea în mână, răsturnă din greşeală găleata cu apă, după care se retrase grăbit prin fundul curţii, ieşind în câmp. Se opri, chinuindu-se să respire, apoi îşi frecă ochii cu dosul palmelor şi îşi şterse cu maioul broboanele de sudoare ce i se formaseră în jurul tâmplei.

După ce-şi mai trase sufletul, o porni prin spatele grădinilor, urmărind cu ochi mari, îngroziţi şi îngrozitori, oamenii ce se duceau cu noaptea-n cap la muncile câmpului, iscodindu-i cum învălmăşesc paiele, le leagă snopi, le iau în cârcă şi le cară acasă. Era însă ceva diferit cu ei, ceva terifiant trăia înăuntru lor, nişte scheletice fiinţe înspăimântătoare ce-şi trimiteau unele altora, prin supurante braţe cadaverice, subţiri ca nişte sinapse, şiruri încolăcite de fâşii întunecate. Vasile îşi privi mâinile, picioarele, tălpile, îşi pipăi faţa, tâmplele, îşi mirosi palmele, încercând să le-nţeleagă, să vadă dincolo de ele, de carne şi oase. Dar era tot el, aceste mâini murdare, aceste unghii pe jumătate roase, acest corp bolnav de care se ataşase, era tot el. Ei însă, ei nu mai erau ei, oameni în care crezuse şi pe care-i luase ca pe nişte certitudini şi traiul în care se complăcuse o viaţă întreagă, străduindu-se să uite, se destrăma acum, în clipe-nnegurate. Cu ei era ceva în neregulă. Nu-şi dădeau seama – aşa cum tăiau grâul, adunau şi zvântau snopii, culegeau boabele şi le vânturau pentru a le separa de pleavă – că-i ceva ce se-nfiripase înlăuntrul firii lor. Nu ştia de când, însă în mod cert nu era de ieri, de ieri a putut doar să le vadă, însă ele stăteau acolo, pândind, comunicând prin pestilenţiale fascicule întunecate, lugubre emanaţii înecăcioase ce strangulau aerul rece-al dimineţii, spânzurau o vreme prin copaci, apoi li se întorceau sub piele.

Nu, nu era nebun, ştia că nu e, deşi îşi dorea să nu fie, oh, cât şi-ar fi dorit să fie! Vedenii, îşi spuse şi-şi înfipse unghiile până la sânge-n carne, însă tot nu îndrăzni să iasă din ascunzătoarea sa şi să le mărturisească vecinilor ce văzuse. Abia spre seară, pe măsură ce fâşiile deveneau tot mai pale, fasciculele tot mai estompate, prinse ceva curaj şi se arătă la faţă, înghiţind tot timpul în sec, privind speriat oamenii ce schimbau nepăsători vorbe în timp ce scuipau tutun pe pământul bătătorit şi tresărind până şi la cel mai mic zgomot.

Trecu repede pe drumul cel mare, îşi scoase în grabă pălăria, le aruncă priviri bănuitoare, lăsându-i să priceapă că e bine şi că-şi vede de ale sale. Parcă se mai calmase, inima i se mai domolise, frica i se mai potolise, dar în camera sa tot nu îndrăznea să intre. Se apropia, se holba pe fereastră, îşi vedea soţia aşteptându-l la lumina gălbuie a candelei, apoi pleca oftând.

După o săptămână încheiată, nevasta îşi făcu bagajele şi plecă la părinţi. Îl găsise dormind în şură, îi mai bandajase din răni, îi vorbise, crezând că s-a făcut înţeleasă, dar iată că el tot nu păşea în casă. Lumea începuse şi ea să-l bârfească. Însă el se străduia, cu toată spaima ce-l înmărmurea în faptul zilei şi teama de la lăsarea nopţii, el încerca. Totul era o greşeală, privirea îi juca pesemne feste, ochii cărora nu mai putea să le dea crezare erau mâncaţi de neştiute boale. Dacă, dacă totuşi e adevărat? Ce-ar fi însemnat? Că va trebui să-şi petreacă tot restul zilelor într-o nesfârşită stare de fugă şi-amânare?

Într-o seară, vecinul de devale îl înşfăcă de-o mână şi-ncepu să-l descoasă, ţinând cu orice preţ să afle ce-i cu el. Vasile profită de această nedorită ocazie şi de faptul că la lăsarea întunericului totul părea să reintre în făgaşul său şi, încercând să zâmbească, îi spuse printre lacrimi amare:

– Nu ştiu ce-i cu mine, zău că nu pricep. Ziua nu văd bine, înţelegi? Îmi pare că oamenii, tu ori nevastă-mea bunăoară, sunt, nu ştiu cum să-ţi spun, locuiţi. Nu, nu aşa, ci mai degrabă posedaţi de ceva foarte întunecat. Nu, doar tace şi pândeşte. Nu, ştiu, gândurile mele. Nu pot să ţi le spun, mă-nţelegi? Nu, nu-s aşa de importante, dar încă-mi este frică. De lumină, de ce văd în ceilalţi când e lumină.

Însă consăteanul nu era prea convins c-o să-i fie bine, se temea că ezitarea de moment o să se transforme-n îndărătnicie şi-ndărătnicia-ntr-o permanentă evitare, aşa că stărui că-l poate vindeca şi nu se dădu bătut până ce nu-l trase după el până la şezătoarea unde se strângeau seară de seară în zilele de vară toţi vorbăreţii satului.

Oamenii îi dădură asigurări că tot ei sunt, spuseră şi câteva glume mai deocheate pentru a întări asta, îi puseră chiar şi să bea, iar pe nesimţite, în veselia generală, lui Vasile începu să-i piară teama şi să i se dezlege limba. Ce uşurat se simţea că n-a fost decât o-nchipuire şi cât de bine îi era în mijlocul acestor persoane şugubeţe pe care le îndrăgea aşa de tare! Îşi şterse năduşeala şi mai dădu pe gât un pahar de tărie:

– Uf, că prost am mai fost. Cum să nu fi fost nebun dacă tot timpul mă ascundeam ca un animal şi vă pândeam cât era ziua de lungă. Ştiţi unde dorm de mai bine de-o săptămână? În şură!

Se iscară hohote de râs, iar câţiva mai tineri îşi trântiră cu năduf căciulile de pământul bătătorit, amuzaţi nevoie mare.

– Că sperios mai eşti, măi omule.

– Nici nu vă închipuiţi! Da’ doar ziua. Noaptea, în schimb, n-am nimic.

– Da’ tot nu ne-ai zis de ce secret e vorba, intră în vorbă un moşneag chelbos.

– Asta o să v-amuze cel mai tare, zise Vasile. Totu’ a-nceput pe vremea când eram mic şi stăteam pe câmp seara târziu ca să mă uit la stele. Îmi părea că lumea asta nu există. Adică nu în felul în care ni se prezintă nouă acum. Era ceva prin care se dădea de gol, nişte mici diferenţe pe care, dacă stăteau o vreme să le caut, ieşeau singure la iveală. Mici crăpături prin care puteam vedea dincolo de ea, cum să vă spun, ca o croială de mântuială. Eu în schimb eram singurul ce existam, plămădit de nişte fiinţe care doreau să pună la cale ceva ce-mi scapă, iar pe mine doar experimentau, să observe dacă-mi pot da seama.

– Cum aşa, tot universul ăsta mare îl făcuseră doar pentru tine? întrebă un flăcăiandru mai citit, belind curios ochii.

– Nu, nu, n-ai înţeles. Universul nu există decât în gândurile mele, dar nu ca un lucru palpabil. Ştii ce-i aia palpabil, nu? Existenţa asta nu-i decât o bulă în jurul meu, fiinţele astea nu risipesc deloc materiale.

– Cum aşa, o bulă?

– Adică, cum să vă spun. Ceea ce văd este doar pentru ochii, ceva ce nu-i încă făurit. N-are substanţă. De pildă, copacul acela. E doar o vedenie, da’ pe măsură ce mă apropii de el prinde contururi tot mai desluşite, iar când întind mâna să-l ating, atunci există. Dar, ca să economisească material din ăsta, locul din care am plecat dispare încet în urma mea.

– Şi despre ce materie e vorba, de poate lua aşa repede orişicare formă?

– Nu cunosc, ţin minte că mi-am stors şi eu creierii când eram mai mic şi ajunsesem la o concluzie, da’ am uitat de atunci. E un fel de întuneric ce păstrează în el memoria pe care mi-a lăsat-o mie. Asta îl ajută să se reîntrupeze.

– Da’ noaptea ce se-ntâmplă? întrebă un gură cască.

– Când dorm, întrebi? Păi atunci nimic nu mai există, decât eu.

– Adică, eu, se porni un alt pierde vară, înseamnă că eu nu fac nimic cu nevastă-mea?

Se iscară iar hohote prelungi în mica şezătoarea de sub firmamentul pe care aştrii năclăiţi în depărtări imuabile păreau doar simple filamente împrăştiind o lumină oarbă.

– Şi de ce te temeai atât să ne zici năzbâtia asta? întrebă bătrânelul chelios ce rămăsese serios în tot acest timp.

– Că dacă or să afle fiinţele astea că ştiu, că le-am descoperit secretul, n-or să mai aibă nevoie de corpul meu, de gândurile mele şi or să se descotorosească numa’ îndată de mine.

Sătenii râseră, iar el mai trase-o duşcă din sticla pe care un altul i-o întinse. Apoi, deplin mulţumit, se ridică şi se scuză spunând că trebuie să plece. Nu dormise prea bine în ultima vreme, iar acum începuse să-i vâjâie mintea de la atâta tărie. Vecinul de devale se oferi să-l

conducă, însă Vasile îl refuză. Nu-i mai era teamă deloc. Se comportase ca un nesocotit, iar oamenii fuseseră îndreptăţiţi să-l creadă nebun. Dar ce bine că totul a trecut şi că a reuşit să se apropie aşa de mult de ei! Puteai spune chiar că le intrase la inimă. Da, chiar aşa, le intrase la inimă, îi cucerise definitiv prin hazul său.

Mergea împleticit, de abia ţinându-se pe picioare, îndrugând tot felul de cuvinte fără nicio noimă. Când dădu să traverseze drumul de fier, un tren trecu fulgerător, izbindu-l în umărul drept şi azvârlindu-l în şanţul plin de buruieni, chiar în locul în care zăcuse cu opt zile-n urmă. Cum de nu-l auzise? Cum de nu-l… Din corpul său cald, printre firicelele de sânge care se scurgeau agale printre mănunchiurile murdare de pelin şi mătrăgună, emanaţii întunecate supurau din bubele negre, se-ntindeau ca nişte braţe, se-mpreunau şi dispăreau în pământul tot mai rece. Cu ochii larg deschişi şi cu ultimele suflări ce încă-l mai ţineau în viaţă privea stelele cum se sting rând pe rând în depărtări de gheaţă, copacii cum se contopesc cu stâlpii şi firele de electricitate, într-o negură profundă, deasă, iar gardul decrepit cum se despoaie de haine ca d-un strat gros de praf şi se topeşte în aerul tot mai pâclos, mai întunecat. Lătratul câinilor care-l urmărise în toată această vreme, dar de care uitase, se transformă şi el, umil, în beznă.